

מסורת הש"ם

(א) [קדושין ה': כ"א, וי"ג], (ב) [למנן ה': כ"ק קה: [עשר] [נשבעות מ:א], (ג) רש"י, (ד) [נמנמר ה', (ה) [דברים יט', ו], [מסת ה:א], ו] [ז"ל כעדות], (ז) כ"א שאין משלם, (ט) ש"ן לע"ה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאנן סהדי להאי אגן סהדי להאי ואפילו:

גליון הש"ם

תוס' ר"ח הצד ובה בופר הכל יזכיר. עיין משניות מהריב"ל ח"א כלל ג' דף טו ע"א ובמשניות פנים מאירות ח"ב סימן קטט:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה והילך לא להאכילם כ"ו, י"ג אבל הרי"ן חולק ע"ז ובתנן דלא דמלו להולאה ניתנה ודוקא בפקדון הדין כן (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' פ"ז ס"ק י"ז): [ב] תוס' ד"ה ומנא כ"י אך קשה סי'. י"ג והס"ח מפשט דלאו משום הולאה מטיע ליה מממנ"י דודאי ממנ"י אין זה הולאה כלל אלא דרכ ששת דפוטר בהילך ס"ל דממונים בידו כמאן דנקיט להו כאלו כבר בידי וזה ממנ"י בדעת וממונן לתלוך ליחוי כאלו כבר חלקו ואין כאן שבעה דהמע"ה וי"ל ו' א' הולא כרש"י ד"ה והילך שכתב בכל מקום סי' דדוקא בפקדון הדין כן (ועמ"ש שם ס"ק י"א):

רבינו חננאל

אלא תיתי מגלגול שבעה דעד אחד ונדחה. גס דע' ואתינן לרביהה מפיו וזה אודו. ואמר"י הכי מה פיר שאין מחייבו קנס מחייבו שבעות עדים שמוחיבין אותו קנס לא כל שכן. ופרכינן לא לפיו שכן אינו בהכחשה כמו שפירשו למעלה. עד אחד יוכיח שכן ישנו בהכחשה למיחיב שבעות. מה שילעד אחד שכן על מה שהעיד עליו הוא נשבע תאמר בעדים ששל מה שכפר הוא נשבע פיו יוכיח משלם במה שהודה ונשבע על מה שכפר וחזר הדין וכו'. ופרכ"י מה להצד השוה שבהן שכן לא הוחזק כפרן פ"י אם כפר הלוח והעיד עליו עד אחד לא הוחזק כפרן שנאמר לא יקום עד אחד באיש וגו'. וכן אם כפר וחזר והודה לא הוחזק כפרן כדרכא דאמר רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משם מה עצמו רשע תאמר בעדים שאם כפר ובאר עדים והעידו עליו [שחי"ב] שהוחזק כפרן ופסלי' לה הכי וכי מי שכפר בחלוא נפסל והואמר בו חסדא הכופר במלוה כשר לעדות והא דר' חייא מלוה היא ונדחית זו הפירכה. כדאמרן למעלה. עד אחד אינו בתורת הומה שהתורה אמרה ועשיתם לו כאשר וגו' וכיון שאין עדות עד אחד אלא לשבעה ואי אפשר להשביע העד זו השבעה נדחת תורת הומה מעליו שאין אתה יכול לקיים

תאמר. בשבעה דעדים שאינו נשבע על מה שהעידו אלא על מה שלא העידו ועל כפירתו הוא נשבע ולא אהעדאתן ומנין לך להחמיר כל כך: **מגלגול שבעה דעד אחד**. אם נמחייב לו שבעה ע"י עד אחד כדאמרין והיתה עליו טענה אחרת שלא היתה מוטלת עליו שבעה מגלגלין אותה עם שבעה זאת וגשבע על שניהן דגלגול שבעה דאורייתא היא דילפינן לה בקדושין (דף ס:) מואמרה האשה אמנן אמנ"י הרי שעל מה שלא העיד העד הוא משביעו: **שכן שבעה גוררם שבעה**. עד לא חייבו שבעה אלא על מה שהעיד והשבעה גוררת שבעה. תאמר בעדים הללו שהחמשים שהעידוהו הם מחייבין אותו לשלם ואין כאן שבעה לגרור על ידה שבעה על השאר: **פיו יוכיח**. מודה מקצת הטענה שעל מה שכופר ופיו לא הודה הוא נשבע: **טענה וכפירה**. זה טוען זה כופר הן צאין לדין: **לא הוחזק כפרן**.

על מה שכפר אינו מוחזק כפרן שמה לא כימש שהעד אינו נאמן להכמישו ולהחזיקו כפרן: **תאמר נעדים**. שמתאר שכפר הכל והם העידו על החמשים הוחזק כפרן ולא תאמר נאמניהו על השבעה: **הכופר במלוה**. צין על כולה צין על מקצת וצאו עדים והעידוהו עד שלא נשבע: **כשר לעדות**. ולא אמרינן גולן הוא והמורה אמרה (שמות כג) אל תשת רשע עד דכיון דמלוה להולאה נתנה דלמא גריך להוליאה וסבר עד דהוה לו [נזחין] ופרענה ליה ואי מדינה ליה השתא יתבעני מיד. אבל הכופר בפקדון אפי' על מקצת וצאו עדים והעידוהו פסול לעדות דמאי הוה ליה גבי פקדון לאשמועינן נפשיה ושמה תאמר אצל ממנו ואשמועינן ליה עד דמשכח ליה לקמן בפירקין (דף ה:) מוקמינן בדאמו סהדי ואמרי הויא שעתא צדיה נקיט ליה: **צמורה הומה**. לשלם קנס דכאשר זמסי' דעד אחד שהם פטורי' ופיו גבי הודאה כל שכן דלא שייכא הומה כלל: **תאמר נעדים**. אם הומו צממשים שהעידו משלמין ממון: **סורם הומה לא פריך**. אינה חשובה לו פירכא דכיון דעד אחד ישנו צהומה הוה לן למימר נעדים משום עדים דישנן דאמרי וסנא **סונא**. אלא אם יש לך להשיב על דברי רבי חייא כך יש לך לראיה לדבריו ממשנתינו מי דמי: **הסם**.

דברבי חייא: **למלוה איום ליה סהדי**. דמסיק ציה חמשים: ללוה לים ליה סהדי. צאינן חמשים שאינו חייב לו עליה: **אי הוה ליה כו'.** כגון אילו העידו העדים חמשים חייב וחמשים פרע צכה"ג. לא הוה אמר ר' חייא דלריך לישבע על השאר: **מסנ"י כי היכי דאנן סהדי להאי**. דחניה שלו: **אנן סהדי להאי**. דחניה שלו ולמה הצריכוהו חכמים שבעה ש"מ טעמא לאו משום מודה מקצת הטענה הוא כר' חייא ואינה שבעה דאורייתא אלא תקנת חכמים שלא יהא כל אחד הולך כו'. וסילך. [א] לא הולאמים והן שלך צכ"מ שהם: **חייב**. לישבע על השאר ולא אמרינן הני דקמודי ליה בגוייהו הוואיל ואיתנהו צענייהו כמאן דנקיט להו דמי אלא כשאר מודה צמקצת הוא וחייב: **וסנא סונא כו'.** קס"ד דלר' חייא טעמא דמתנ"י משום דאנן סהדי דמאי דתפיס דיליה הוא והוי כמנה לי צידך והלה אומר אין לך ציד כלום והעדים מעידים אותו שיש לו חמשים וכי איך דרבי חייא דמחייב ליה שבעה דאורייתא: **וסא פנא**. דהך העדלת עדים אנן סהדי דמאי דתפיס האי הילך הוא שהרי צפנינו הוא: **וקפני**. דמחייב שבעה אשאר"ה וה"ה להודאה צמקצת: **קנסם חכמים היא**. ולא משום העדלת עדים וכדפרכינן לעיל כי היכי דאנן סהדי להאי אנן סהדי להאי: **אי אמרם צשלמא הילך מדאורייתא חייב**. כלומר גבי שבעה דאורייתא כגון צהודאה צמקצת:

שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

ד.

עד אחד יוכיח שישנו בהכחשה ובהזומה. שפיר גרס הכא וצהומה כיון שע"י הומה דזורו צטל ואין להקשות מה לפיו שכן אינו משלם צהומה תאמר בעדים שמשלמין צהומה ואז לא יכול לומר עד אחד יוכיח^(א) שמשלם כי מה שהעד אינו משלם כשהוא מוחם אינו מומרא אלא לפי שבעדותו אינו מחייבו ממון לכן הוואיל ודיצורו צטל חשיב ישנו צהומה וצקמונן על מה האד פרכינן פירכא ליה משום דעל מה האד פרכינן פירכא כל דהו ורבי חייא אפי' על מה האד לא פריך ליה משום דמה שאינו משלם העד כשמוחם זהו גריעותו לפי שלא היה כח צעדומו לחייב ממון:

הצ"ד השוה [שבהן] שע"י **מענה כו'.** וא"ת *כופר הכל יוכיח שע"י טענה וכפירה פטור ויש לומר דצהלד השוה צבהן יש טענה חשובה דכשמודה מקצת או עד מוכישו נראה דמשקר ולכן יש שבעה:

ורתנא תונא **אאידך דר' חייא**. אנן סהדי דמאי דתפיס האי כו' פרש"י כיון דהוי כהעדלת עדים משתבע מדרבי חייא קמיימא וקשה כיון דלא מנ"י לאוכוחי הך צרייתא דהילך אלא מנה קמיימא לימא ותנא מונא אקמיימא לך י"ל דאנן סהדי לאו דוקא דמאי דתפיס מחשבינן ליה השתא טפי מהעדלת עדים וחשיב כאילו מודה ליה דידיה הוא אך [א] קשה דמ"מ איכא למיפדך דמתנ"י כי היכי דהאי מודה להאי האי נמי מודה להאי ואפ"ה קמשחצעי כספריך אקמיימא ומנ"י תיקן וי"ל דהשתא נמי מוכח מנה טעמא דצקמונן אי הילך פטור לא הוי מתקני רצנן שבעה דליכא דכוותה צאורייתא אצל לרבי חייא קמיימא כי נמי צהעדלת עדים פטור מתקני רצנן שבעה צמתנ"י דחשיב הולאה צמנ"י דתפיס צחריה דותמך דלפ"ז הא דלא קאמר ותנא מונא אקמיימא משום דמנ"י דתפיס חשיב כהודאה וזו לא היתה פירכמו למעלה אלא מטעם כי היכי דאנן סהדי להאי כו': **ורב ששת אמר הילך פטור**. נראה שהלכה כרצ ששת דצפ' השולל (לקמן דף ק.) גבי צבד קטן פריך ועוד הילך הוא אך צספר חפץ משמע דהילך חייב ונע' תוס' צ"צ קכח:

ד"ה הלכתא]:

י' ויש"מ דהילך **פטור**. וא"ת היא נאמן צשלש דמיגו דצעי אמר שמים וי"ל כיון דהילך פטור אם יאמר שמים הו"ל כופר הכל ואין אדם מעיז ולר"ע לא הוי עזות דמסייע ליה שטרא:

לעולם

כגון אילו העידו העדים חייב וחמשים פרע צכה"ג. לא הוה אמר ר' חייא דלריך לישבע על השאר: **מסנ"י כי היכי דאנן סהדי להאי**. דחניה שלו: **אנן סהדי להאי**. דחניה שלו ולמה הצריכוהו חכמים שבעה ש"מ טעמא לאו משום מודה מקצת הטענה הוא כר' חייא ואינה שבעה דאורייתא אלא תקנת חכמים שלא יהא כל אחד הולך כו'. וסילך. [א] לא הולאמים והן שלך צכ"מ שהם: **חייב**. לישבע על השאר ולא אמרינן הני דקמודי ליה בגוייהו הוואיל ואיתנהו צענייהו כמאן דנקיט להו דמי אלא כשאר מודה צמקצת הוא וחייב: **וסנא סונא כו'.** קס"ד דלר' חייא טעמא דמתנ"י משום דאנן סהדי דמאי דתפיס דיליה הוא והוי כמנה לי צידך והלה אומר אין לך ציד כלום והעדים מעידים אותו שיש לו חמשים וכי איך דרבי חייא דמחייב ליה שבעה דאורייתא: **וסא פנא**. דהך העדלת עדים אנן סהדי דמאי דתפיס האי הילך הוא שהרי צפנינו הוא: **וקפני**. דמחייב שבעה אשאר"ה וה"ה להודאה צמקצת: **קנסם חכמים היא**. ולא משום העדלת עדים וכדפרכינן לעיל כי היכי דאנן סהדי להאי אנן סהדי להאי: **אי אמרם צשלמא הילך מדאורייתא חייב**. כלומר גבי שבעה דאורייתא כגון צהודאה צמקצת:

סלעים

הילך כיון דעדיין לא נתן מודה מקצת הטענה הוא ותנא תונא שנים אוחזין בטלית וקתני ישבע והא אנן הוהי דבמאי דתפיס הילך הוא וקתני ישבע ש"מ דאפי' אמר ליה הילך מודה מקצת הטענה הוא וחייב. ורב ששת אמר הילך פטור דכיון דאמר ליה הילך כמאן דפרע להו דמי ובשאר הא לא מודה ליה ולא מידי הלכך לאו

עין משפט ונר מצוה

יד א מיי פ"ב מה'ל טוען וטענן ה' יב טוש"ע ח"מ סימן כב ס"ד ועי' צבי:

בז ב מיי שם פ"א ה' ג [ופ"ה ה' טו] סגס עשין לה טוש"ע ח"מ סי' פז סק"ה א וסי' עה סק"ה ו [רב אלפס כאל ופי' דשבעות דף עז]:

מוסף רש"י

הכופר במלוה. ולא נשבע וצאו עדים. כשר לעדות. דמלוה להולאה ניתנה ואינה עשוי צידו ודולה לדחותו עד שמשגי ידו (ב"ק קה:) ולא אמרין חשדי אמונאם הוה, אלא אשתמועי קמשמעי ליה משום דמלוה להולאה ניתנה ואין עשוי צידו לפטור (שבעות ה:). בפקדון פסול לעדות. ואפילו לא נשבע, דמשעת דכפר אחשד ליה אמונאם (סו:) ומוקמינן לה [לקמן ה:]: כגון דאמרי סהדי דהויא שעתא דכפר ליה נקוט צדיה ומפסיל אפי"ו דלא אשתבע דאי צמשבע מה לי מלוה מה לי פקדון (ב"ק קה:).

רבינו חננאל (המשך)

ועשיתם לו כאשר זמם וגו' וכדורגו (בריש מכות) מעידיים אנו באיש פלי' שהוא בן גורשה וכו' ולעולם בן גורשה וכו' ופרכינן וצד שיומום שנייהם. בוא ודאח כיון דאמר רב (סו ג ע"א) עד זומם משלם לפי חילוקי מקשי' עליה והתניא אין שולמין ממון עד שיומום שניהן ותרצינא להא דרב באומר העידו והזומנו בבתי דינו של פלי' ונתחייבונו ממון כי האי גונא משלם אבל כשיוום עד אחד אין שם תשלומין. והנן גמי ור' שמועין אומר מה שנים אין הגורנין עד שיומום שניהן אף שלשה עד שיומום ששתתן. ופרכי' דלמא רבי חייא תורת הומה לא פריך כלומר אין זו פירכה. חייא תורת הומה לא פריך אמר לך רבי חייא לא נדחת תורת הומה מעד אחד מפני כחו של עד אחד אלא מפני שעד אחד אינו בא אלא לשבעות וכשיוום אינו יכול להשביעו השבעה שומם לעשות לאחיו וכיוצא בו נדחת תורת הומה בשני עדים שהעידו על כהן שהוא בן גורשה וכו'. ואתינן (ז) לאוקמה לדרי' חייא כמתנייתין ולא דמאי דהא מתנ"י כי היכי דאנן סהדי להאי דכל מה דתפיס בהאי טלית דידיה הוא הכי [נמ"ן] אנן הוהי לאידך. (א) ותוב מתנ"י במאי דמסחורי (שהרי) [סהדי] דהוה דיליה עליה נשבע ותופס. לאפוקי דר' חייא דעל מה שכופר הוא נשבע. אלא אי איתמר והתנא שנאה על אידך דר' חייא דאמר מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא ג' והילך חייב מאי טעמא דאצי"ג דאמר ליה הילך כיון דעדיין לא נתן מודה מקצת הטענה הוא ותנא תונא שנים אוחזין בטלית וקתני ישבע והא אנן הוהי דבמאי דתפיס הילך הוא וקתני ישבע ש"מ דאפי' אמר ליה הילך מודה מקצת הטענה הוא וחייב. ורב ששת אמר הילך פטור דכיון דאמר ליה הילך כמאן דפרע להו דמי ובשאר הא לא מודה ליה ולא מידי הלכך לאו

^[א] ש"מ כאן שהעידו לדברי רבינו כזה בזה בחיובות יוסר. (ב) נראה דל"ל ואמתינן לצויי להא דאוקמא לעיל לדברי חייא כמתנ"י דלא דמאי וכו'. (ג) מדברי רבינו אלו נראה מזה דה"ל גו' אחרת כגוינין דדדיו דלא דמי למתנ"י נמי בזה דהתם צמנ"י דמסדרי סהדי הוא נשבע וכו'.